

PER NØRGÅRD: Tale ved hørelærejubilæet 26.9 2009

Bliv lydhør ved hørelæren!

”Hørelære” eller – finere: ”solfege” eller – folkeligt: ”lydhøre” (ifølge en far til en elev på et af mine hold i min første faste konservatoriestilling i Odense, i 50´erne).

Selvom jeg vist trak på mit indre smilebånd, da far´en beklagende anførte, at sønnen havde svært ved ”lydhøre-undervisningen”, er det jo i og for sig et overordentligt træffende ord for, hvad der burde karakterisere en musiker: lydhørhed.

For uden ørets konstante check på egne og andres frembringelser forbliver fingerfærdighed og stemmepragt gold og truet af falske resultater, bogstavelig talt!

Nå, hørelære eller lydhøre (eller solfeggio, så fint): Fra min første tid på *Det Kongelige Danske Musikkonservatorium* – som teori – og kompositionsstuderende (fra 1952) erindrer jeg min respekt for denne disciplin – ofte af de ”spontane naturtalenter” oplevet som gold – og på linie med den foragteligt nedvurderede tørre teori.

Nu havde jeg også en så fremragende lærer i solfege som *Svend Westergaard*, der senere - suppleret af selveste solfegeprofessor *Jørgen Jersild* - konstant betonedede musikerfærdigheder, der så effektivt kunne blomstre ved den rette solfégeundervisning.

Lad mig bekende en tyngende skavank fra mine første konservatorieår: En vaklende tempo-fornemmelse!

Hvilken befrielse når *Westergaard* manede mig til hellere at springe over, - eller fejludføre komplicerede detaljer, end at vige i tempoet for ”at samle det hele op”. Just i de rytmiske solfegeøvelser, med eller uden melodi, kunne denne tromlepraksis fungere – hvor tilsvarende ubekymret fremdrift i kunstnerisk værdifulde musikværker ville medføre alvorlige risici for ethvert øvrigt musikalsk hensyn som foredrag, frasering, naturligt rubato etc. – Netop det rene hensyn til præcision ved udførelsen er solfegens styrke.

Udover den øvrige stjernehækk af lærere jeg fik – *Holmboe, Høffding, Hjelmberg* -, havde jeg det privilegium at få *Herman D. Koppel* som min klaverlærer. Det var en skøn og pirrende udfordring, når han bad mig spille orkesterarrangementet af *Stravinskys* klaverkoncerter – med ham selv ved det andet flygel – i den solo, som han kort efter skulle præsentere med radioens, kapellets – eller Tivolis Symfoniorkester.

Og det var aldrig gået uden solfege-øvelserne hos *Westergaard*! Jeg husker min panik, da *Herman* afbrød *Stravinskys* rytmisk højspændte klaverkoncert med blæsere, hvor det lynede for øjnene med taktarter, vekslende mellem ordinære 2/4, (ganske vist i prestotempo) fulgt uformidlet af 3/16 og derpå 5/8 etc.!

”Hr. Nørgård, De er lidt tung...” sagde *Koppel*, undskyldende sin kritik med et lille smil. Jeg forstod fuldt ud, at for en så rytmesikker virtuos som *Koppel*, var et akkompagnerende klavers forsigtigt tilbageholdte 3/16 simpelthen en katastrofe, så jeg bad til alle musikkens husguder og fokuserede totalt på *Westergaards* ”Immer zu, immer zu”, ligegyldigt hvilken misere mine fingre hamrede frem!. Og så gik det derudaf.....og det var aldrig gået uden hørelæren.

Denne erfaring har jeg gang på gang kunnet aflæse i mine egne elevs musikalske udtryk, - når det lykkedes dem at forene musikkens ånd med teknikkens håndværk – solfege er et uafviseligt ”sine qua non”. Udlagt: Uden denne lykkes intet.

Efter mine diplomeksaminer fik jeg som sagt stilling ved *Det Fynske Musikkonservatorium*, men påbegyndte samtidig en ny uddannelse, under *Jersild*, i hørelære-pædagogik. For ved at forene denne uddannelse med mit pædagogiske teori – og musikhistorie diplom, kunne jeg bestride undervisningen i et nyt fag for sangere.

Det havde vist sig, at den tidligere obligatoriske ”teori (harmoni- og kontrapunkt-) undervisning” skød over målet for de fleste sangstuderende, og man havde derfor oprettet et nyt fag ”teori-hørelære” for at gøre hørelærens musikantiske element til løftestang for undervisningen.

Det var under *Jersilds* solfegeundervisning, hvor jeg var ”iagttager”, at jeg med beundring noterede mig *Jersilds* evne til at få et lille – ganske vist sofistikeret – hold, (der blandt andet rummede obo-studerende *Mogens Winkel Holm*) til at udføre rytmeopgaver med en diskret og naturligt strømmende akkuratelse, som jeg kun kunne opfatte som elegant (et begreb der i øvrigt knyttede sig til alle *Jersilds* undervisningsaktiviteter)!

Når jeg i dag ser omfanget og spændvidden i foreningens kursustilbud, imponeres jeg og glæder mig over, hvorledes hørelære er ekspanderet, fra min ungdoms udvidelse til ”formhøring” – til ”integreret hørelære”, ”auditiv analyse”, ”improvisationshørelære” m.v.

Bredtfavnende områder, som beforder evnen til at ”lydhøre”.

At søge indsigt i musikkens magiske former, klange og rytmer er en endeløs rejse der konstant beriger og åbner for nye hemmeligheder.

Det er således med glæde jeg ser, at hørelæren er nået langt videre ”ind i musikken” end min ungdoms oplevelser: fejlfri læsning og udførelse af melodier og rytmer samt akkordhøring.

Det er i forlængelse af denne respekt for ”det elementære”, at mine korte slagstøjsstykker blev skrevet på *Ivan Hansens* opfordring til hans bog ”*Trommebogen*”.

Hver af de enkelte slagstøjsrytmer på to tonehøjder er et fyndigt rytmemønster, velkendt og enkelt. Men fire linier med dette rytmemønster i forskellige tempi kan give nye rytmeoplevelser og udvide den musikalske horisont.

Men alt det har *Ivan* meget større chancer for at komme igennem med, - med et ensemble til rådighed – og måske en aktiv tilhørerskare. Hvem ved?

Tak for opmærksomheden og tillykke med jubilæet! Med både 7 – og 10 års jubilæet!

Per Nørgård sep. 2009